

1 Johdanto

Vesien ja meren tilan parantamisen kokonaisuuden (Ahti-ohjelma) tavoitteena on edistää vesien ja meriympäristön hyvän tilan saavuttamista, ravinteiden kierrätystä, ravinneomavaraisuutta ja huoltovarmuutta sekä samalla vahvistaa luonnon monimuotoisuutta ja hillitä ilmastonmuutoksen etenemistä. Kokonaisuuden alla toteutetaan entistä Vesiensuojelun tehostamisohjelmaa, Ravinteiden kierrätyksen ohjelmaa ja vuonna 2021 käynnistettyä Saaristomeri-ohjelmaa. Ohjelma toteuttaa pääministeri Orpon hallitusohjelman vesien ja meren, varsinkin Saaristomeren, tilan parantamiseen liittyviä kirjauksia.

Vesien ja meren tilan parantaminen edellyttää oikein kohdennettuja ja mitoitettuja sekä laadukkaasti toteutettuja toimia niin valuma-alueilla kuin vesistöissä. Valtioneuvostossa joulukuussa 2021 hyväksytyt vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoitosuunnitelma vuosille 2022–2027 ovat perusta vesien ja meren tilan parantamisen kokonaisuuden eteenpäin viemiselle.

Vesien tilan parantamisen kokonaisuutta viedään eteenpäin seuraavien painopistealueiden kautta, joilla tavoitellaan mahdollisimman suurta vaikutusta vesien ja meren tilan paranemiseen koko Suomessa.

- Ravinnekuormitus kuriin
- Resurssit talteen ja käyttöön
- Maan rakenne kuntoon
- Haitta-aineet hallintaan

Työtä painotetaan hallitusohjelman mukaisesti Saaristomerelle ja sen valuma-alueelle.

Ohjelman rahoituksesta päätetään vuosittain valtion talousarviossa. Ohjelma täydentää muuta vesien- ja merensuojelun rahoitusta. Lisäksi käytössä on EU:n elpymis- ja palautumisvälineen (RRF) rahoitusta vuonna 2025.

Ympäristöministeriö asetti 10.9.2024 Vesien ja meren tilan parantamisen työryhmän (Ahti-työryhmä) 16.9.-31.12.2027 väliselle ajalle. Ryhmä on asetettu ministeriöiden (YM, MMM, TEM ja LVM) välisen yhteistyön alustaksi Ahti-ohjelmaan ja Saaristomeren suojeluun liittyen. Sen tehtävänä on seurata, ohjata ja ministeriöiden välillä yhteensovittaa vesien ja meren tilan parantamisen Ahti-ohjelman ja erityisesti sen Saaristomeri - ohjelman sekä hallitusohjelman Saaristomeri - kirjausten toteutumista.

Ahti-ohjelmaa johtaa kaksi ohjelmapäällikköä ja teemojen operatiivisesta toiminnasta vastaa neljä teemavastaavaa, joiden vastuunjaosta ja tehtävistä on sovittu erikseen. Saaristomeri-ohjelmaa koordinoi ja toimeenpääntee Varsinais-Suomen ELY-keskus.

Vuoden 2025 toimintaympäristöä luonnehtii valmistautuminen aluehallinnon muutokseen, kun ELYt ja AVIt lopettavat toimintansa ja toiminta lupa- ja valvontavirastossa sekä elinvoimakeskukissa alkaa vuoden 2026 alussa. Vesien- ja merenhoidon edistämistehtävät ja näin ollen Ahti-ohjelman toteutustehtävät siirtyvät elinvoimakeskuksiin. Ennallistamisasetuksen toimeenpano etenee vuonna 2025, se kytkeytyy läpileikkaavasti myös Ahti-ohjelmaan ja sen suhteen on haettava synergioita. EU:n RRF-rahoitus Ahti-ohjelmalle päättyy vuoden 2025 lopussa, mutta vuodelle 2026 jää mittavia raportointitehtäviä. Useita määräaikaisia Ahti-ohjelman työntekijöiden työsuhteita sekä ministeriössä että ELYissä päättyy vuoden 2025 lopussa, mikä edellyttää tarkkaa suunnittelua ja harkintaa jatkomahdollisuuksista Ahti-ohjelman jatkon näkökulmasta.

2 Ohjelman yhteiset

2.1 Tulosohjaus- ja hankeohjaus

Vesien tilan parantamisen konkreettisten toimenpiteiden osalta päätoimija on ympäristöministeriön hallinnonalalla alueelliset ELY-keskukset. Ympäristöministeriö ohjaa ELY-keskuksia sekä virallisen tulosohjauksen kautta että tarkemmin Ahdin ohjelmanpäälliköiden ja teemavastaavien yhteydenpidon kautta. Määräraha- ja ohjekirjeet ovat keskeinen osa tulosohjausta, samoin ohjelmaan liittyvät erilliset teemakeskustelut.

Ravinnekuormitus kuriin ja haitta-aineet hallintaan -teemoissa hankeohjaus tapahtuu ensisijaisesti ELY-keskusten kautta. Näissä teemoissa ympäristöministeriön teemavastaavat ja ELY-keskusten asiantuntijat osallistuvat uusien hankkeiden arviointiin ennen varsinaisia rahoituspäätöksiä ELY-keskuksissa.

Maan rakenne kuntoon -teeman kipsinlevitystoimintaa hallinnoidaan Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta käsin ja muita teemaa toteuttavia hankkeita ympäristöministeriöstä käsin.

Resurssit talteen ja käyttöön -teemassa ympäristöministeriö toimii tukiviranomaisena ja vastaa avustushakujen järjestämisestä, hankkeiden arvioinnista ja valvonnasta, maksatuksista sekä tulokellisuuden arvioinnista.

Ympäristöministeriön suoraan rahoittamia hankkeita ohjataan hanke- tai teemakohtaisten ohjausryhmien kautta. Niissä kaikissa on ympäristöministeriön edustus.

2.2 Lainsäädännöllinen tausta

Ahti-ohjelman avustusten jakaminen perustuu seuraaviin VN:n asetuksiin:

- Valtioneuvoston asetus kaupunkien vesien hallintaa ja niiden haitallisten aineiden vähentämistä koskeviin hankkeisiin vuosina 2020–2025 myönnettävästä valtionavustuksesta (669, 2020, ns. kaupunkivesiasetus); **keväänä 2025 asetuksen määräaika jatketaan vuoteen 2030 saakka.**
- Valtioneuvoston asetus ravinteiden kierrätyksen ja jätevesihuollon energiatehokkuuden hankkeisiin vuosina 2020–2026 myönnettävästä valtionavustuksesta (657/2020, ns. Raki-asetus) muutettiin tammikuussa 2024; **ei muutostarpeita vuonna 2025.**
- Valtioneuvoston asetus vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta (714/2015, ns. vesistökuunnostusasetus); **ei muutostarpeita vuonna 2025.**
- Valtioneuvoston asetus maatalousmaan kipsikäsittelyyn vuosina 2020–2025 myönnettävästä tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (722/2024); **vuonna 2024 asetuksen voimassaoloa pidennettiin vuoden 2030 loppuun saakka ja kipsimääritelmaa päivitettiin muuttuneen lainsäädännön vuoksi. Muutos tulee voimaan 1.1.2025.**
- Valtioneuvoston asetus pohjaveden suojeluun ja kunnostamiseen myönnettävästä valtionavustuksesta; **säädöshanke on asetettu keväällä 2024 ja säädöshankesuunnitelma laadittu. Asetuksen valmistelu on aloitettu.** <https://ym.fi/hankesivu?tunnus=YM011:00/2024>

Lisäksi vuonna 2025 jatketaan lainsäädännön muutostarpeiden selvittämistä ja mahdollisuuksien mukaan aloitetaan muutosten tekeminen, jotta maanparannusaineiden käytön tukemista voitaisiin ulottaa avustuksina myös muihin aineisiin kuin kipsiin, lähinnä rakennekalkkiin ja kuituun.

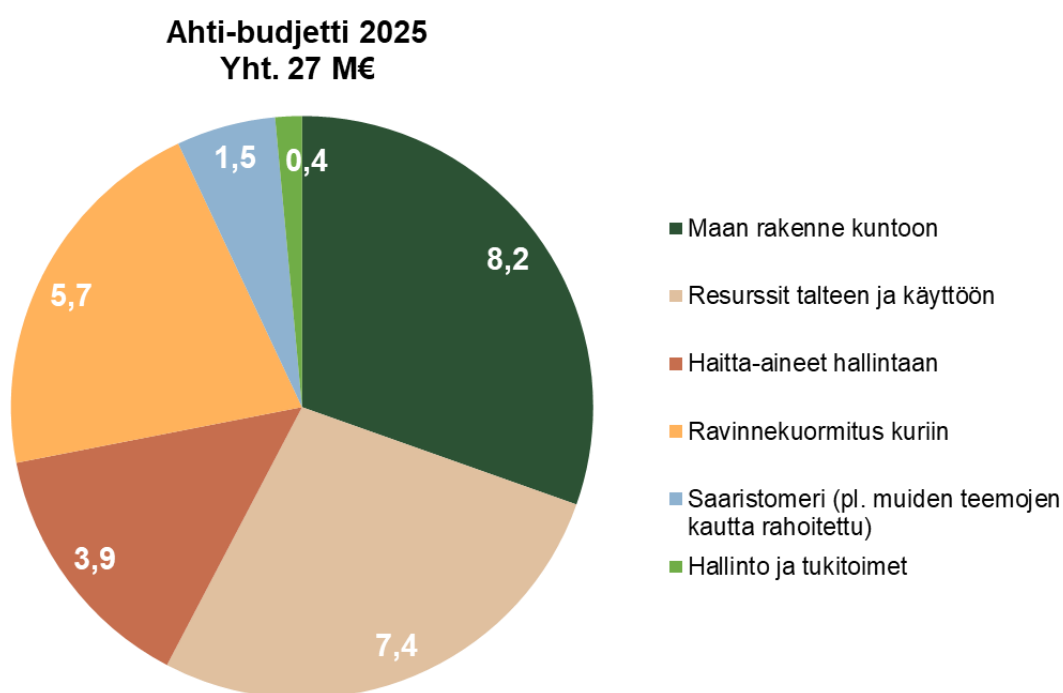
2.3 Määrärahat ja talouden seuranta

Ahti-ohjelmalle ja Saaristomeren suojeluun on vuoden 2025 talousarviossa varattu 6 miljoonaa euroa. Lisäksi ohjelman toteutukseen on käytettävissä noin 2 miljoonaa euroa vesien ja meren hoidon ja ravinteiden kierrätyksen edistämisen määrärahaa sekä 10 miljoonaa euroa vuodelta

2024 siirtynyt määräraha ravinteiden kierrätyksen ja talteenoton investointi- ja TKI-hankkeisiin sekä peltojen kipsikäsittelyyn (RFF). Lisäksi noin 5 miljoonaa euroa vuoden 2023 määrärahaa on Suomen kestävän kasvun ohjelman (RRF) rahoitusta, joka on tarkoitettu peltojen kipsikäsittelyyn.

Määrärahat ovat ympäristöministeriön menomomenteilla 35.10.23 Eräät ympäristömenot ja 35.10.61 Vesien ja ympäristöhoidon edistäminen. Määrärahojen käyttöä seurataan vuoden aikana säännöllisesti.

Määrärahojen käytön alustava jako eri teemoihin ja Saaristomerityöhön **vuodelle 2025** vuosien 2023–2025 sitomattomien määrärahojen ja eräiden muiden (mm. seurantaan tarkoitettujen) määrärahojen osalta on esitetty alla olevassa piirakkadiagrammissa. Yhteensä Ahti-ohjelman toimeenpanon kustannukset vuonna 2025 ovat noin 27 M€.



2.4 Toteutumisen ja vaikuttavuuden seuranta

Ohjelman toteutumisen seuranta ja ohjelmasta toteutettujen hankkeiden tuloksellisuutta tarkastellaan suhteessa ohjelman tavoitteisiin, mukaan lukien vaikutukset ravinteiden ja haitallisten aineiden kuormituksen vähenemiseen, meriympäristön ja vesien hyvän tilan saavuttamiseen, ravinteiden kierrätykseen, ravinneomavaraisuuteen, huoltovarmuuteen, luonnon monimuotoisuuteen sekä ilmastonmuutoksen hillintään.

Ohjelman toteutumisen seuranta koskevat yleiset ja teemakohtaiset seurantamittarit valmistuivat vuonna 2024 ja niitä hyödynnetään ohjelman toimeenpanon edistymisen seurannassa, raportoinnissa, sidosryhmäyhteistyössä ja ohjelman jatkosuunnittelussa. Mittareita on kohdistettu sekä toimenpiteiden toteutumisen että niiden vaikuttavuuden seurantaan. Seurantamittareita hyödyntäen kevään 2025 kuluessa valmistellaan Ahdin ensimmäistä ohjelmavuotta 2024 koskeva vuosiraportti.

Lakisäateistä vaikuttavuuden arviointia tehdään säännöllisesti myös valtioneuvostuslain nojalla (688/2001, 36 §). Vuonna 2024 valmistui vaikuttavuuden arviointi aikaisemman Ravinteiden kierrätyksen ohjelman toimintavuosista 2020–2023. Vuonna 2025 käynnistetään Vesiensuojelun tehostamisohjelman loppuarviointi, joka saatetaan päätökseen kaikkien hankkeiden päätyttyä vuodenvaihteessa 2025–2026.

2.5 Lakisääteinen raportointi

Resurssit talteen ja käyttöön sekä haitta-aineet hallintaan -teemojen osalta tukiviranomainen (ympäristöministeriö tai ELY) ilmoittaa myöntämänsä ja maksamansa EU-valtiontuet yritystukien ilmoituspalveluun (<https://yritystukienilmoitus.ahtp.fi/>). Kaikki edellisen vuoden maksatukset tulee raportoida tammikuun loppuun mennessä ja myönnettyt tuet 14 vrk kuluessa päätöksestä. EU-valtiontuet raportoidaan myös komission SARI2 -järjestelmään; tuet 14 vrk kuluessa ja edellisen vuoden maksatukset keväisin.

2.6 Ohjelman viestintä

Viestinnällä halutaan välittää tietoa ohjelman keskeisistä toimista vesien ja Itämeren tilan hyväksi sekä toimien tuloksista ja vaikuttavuudesta. Lisäksi viestinnällä motivoidaan sidosryhmiä ja tarjotaan niille tietoa ja tukea vesiensuojelutyötä varten. Viestinnällä myös tuetaan ohjelman tunnettuutta sekä vuorovaikutusta ohjelman keskeisten toimijoiden ja sidosryhmien kanssa, mikä edistää ohjelman toteuttamista.

Erityinen kehittämiskohde on Ahti-ohjelman tunnettuuden lisääminen sidosryhmien parissa. Tämän edistämiseksi selvitämme mahdollisuuksia perustaa vuoden 2025 aikana Ahti-uutiskirje ja hyödyntää sosiaalisen median alustoja, erityisesti LinkedIniä ja Instagramia viestinnässä.

Viestintää toteutetaan erillisen viestintäsuunnitelman mukaisesti, joka laadittiin vuonna 2024.

2.7 Koulutukset ja tapahtumat

Vuonna 2025 järjestetään ympäristöhallinnossa muun muassa seuraavia koulutuksia ja työpajoja sekä sidosryhmätilaisuuksia Ahti-kokonaisuuteen liittyen. Lisäksi eri teemoihin liittyen järjestetään tilaisuuksia tai osallistutaan tilaisuuksiin, joissa teemojen työtä on mahdollista edistää.

- Ahti-ohjelmatyöryhmän kokous tammi-helmikuussa
- Kipsi-hankkeen maaperä-kipsi-webinaari neuvojille 27.1.2025
- Yritysyhteistyön kehittäminen vesienhoidossa -työpaja 4.2.2025 (VARELY)
- Saaristomeri-seurantaryhmän ensimmäinen kokous helmi-maalikuussa
- Asiantuntijatyöpaja maanparannusaineista kevät 2025
- Pohjavesineuvottelupäivä, toukokuu (YM)
- Vesilaitosyhdistyksen (VVY) Valtakunnalliset vesihuoltopäivät, Tampere 14.-15.5.2025
- Valtakunnallisen vesistökuunnostusverkoston vuosiseminaari ja Maatalouden vesiensuojelun ja ympäristönsuojelun neuvottelupäivät 11.-12.6.2025, pidetään ”back to back”
- Vaikuta vesiin päivät, elo-syyskuu
- Pohjoismainen jätevesikonferenssi NORDIWA, Oslo 23.-25.9.2025
- SBB:n Biotalouspäivät syyskuu 2025
- Ahti-ohjelman sidosryhmäseminaari (Teamsissa), 28.10.2025
- Asiantuntijatyöpaja maan kasvukunto, maan rakenne – loka-marraskuu 2025
- Neuvojien koulutus maanparannusaineista, loppuvuosi 2025 (Varely)
- AIN3 loppuseminaari loppuvuosi 2025

3 Teemojen toteuttaminen

3.1 Ravinnekuormitus kuriin

Vuonna 2025 edistetään **valuma-aluesuunnittelua ja vesienhallintaa** MMM:n ja YM:n vuonna 2024 hyväksymän [valuma-aluesuunnittelun tiekartan](#) mukaisesti. Valuma-aluesuunnittelun ja vesienhallinnan ohjausta sekä ympäristöministeriön että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla tukevat sekä vesienhallinnan YM/MMM yhteistyöryhmä, joka MMM:n on määrä asettaa

2025 että Ahti-ohjelman toimeenpanoa tukeva ministeriöiden välinen työryhmä. Valtakunnallinen vesistö-kunnostusverkosto vastaa omalta osaltaan tiekartan toteutuksen tuesta SYKE:n ja ELY-keskusten välisen hallintoryhmän työskentelyn puitteissa, sekä viestimällä valuma-alue toimien ja vesienhallinnan hankkeista ja menetelmistä verkoston toimijoille omilla tapahtumissaan ja viestintäkanavissaan. Valuma-alue suunnittelua ja toteutustyötä integroidaan vuoden 2025 aikana lisääntyvästi myös alueellisten vesistö-kunnostusverkostojen tekemän työn kanssa.

Ympäristöministeriö rahoittaa vuonna 2025 SYKEN toteuttamaa valuma-alue lähtöisen vesienhallinnan AFTERPILOT-jatkohanketta. Siinä selvitetään ennallistamistoimien vaikutuksia maankäyttöön erilaisten valuma-alueiden vesienhallintaan ja kuormitukseen. Hanke on jatkoa neljälle valuma-alue pilottihankkeelle, jotka toteutettiin vuosina 2022–2024.

Vuoden 2025 aikana vesienhallinnan asiantuntijat (POP- ja VAR-ELY) laativat Vesiensuojelun tehostamisohjelman maa- ja metsätalouden vesienhallinta -kokonaisuudesta (avustushankkeet, valuma-aluepilottit) synteesin. Synteesistä käy ilmi mm. minkälaisia hankkeita avustettiin, mitä niissä tehtiin, miten ne ovat edistäneet vesien- ja merenhoitoa sekä mitä hankkeista opittiin. Synteesin, valuma-aluepilottien (2022–2024) loppuraporttien ja pilottihankkeissa mukana olleiden kokemusten perusteella arvioidaan, kannattaako pilottihankkeissa kokeiltua toimintatapaa jatkaa Ahti-ohjelman puitteissa avustushakujen rinnalla.

Vesienhallinnan asiantuntijat tulevat myös osallistumaan vesienhoidon avustushakujen vesihallintahankkeiden- ja toimien laadun ja yleisen toteuttamiskelpoisuuden arviointiin yhdessä ELY-keskusten kanssa. Tehtävänkuvat ja työnjako tarkentuvat vuoden 2025 aikana kun molemmat ELY-keskukset ovat nimenneet henkilöt tehtäviin. Tavoitteena on, että vesienhallinnan asiantuntijoiden osaamista ja työaikaa voidaan käyttää myös valuma-alue lähtöisen vesienhoidon osallistavan sidosryhmäyhteistyön ja viestinnän kehittämiseen. Lisäksi työpanosta olisi hyvä pystyä hyödyntämään vesienhoidon avustushakujen ja/tai muiden rahoitusinstrumenttien suunnittelussa, hankkeiden arvioinnissa sekä vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden seurannassa.

Vesistö-kunnostus- ja vesienhallinnan toimien toteuttamisen ensisijaisena välineenä jatketaan vuonna 2025 yhdistettyjä kunnostusten ja vesienhallinnan hankkeiden valtionavustushakuja, jotka hallinnoidaan alueellisten ELY-keskusten kautta. Keskeinen vuoden 2025 ja tulevien vuosien kehityskohde on huolehtia siitä, että avustettavat hankkeet lähtevät omalta osaltaan jalkauttamaan valuma-alue lähtöisen vesienhallinnan tiekarttaa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että hankkeet kytkevät yhteen vesistöissä ja niiden valuma-alueilla tehtävät toimet siten, että sekä ravinnekuormitus että sen haittavaikutukset vesistöissä vähenevät.

Vuoden 2025 mittaan harkitaan mahdollisuutta tukea vuodesta 2026 alkaen laajempien vesihallintahankkeiden muodostumista erillisellä haulla tai omana hakuteemanaan rinnakkain vesien- ja merenhoidon avustushaun kanssa vuoden lopussa (tavallisesti loka-joulukuussa). Hankkeille määritettäisiin tällöin erilliset ja/tai tarkemmat kriteerit. Keskeistä olisi edellyttää hankkeiden hyödyntävän sitä tietoa, kokemusta ja ohjausta, joita valtionhallinnon ohjelmat, tutkimus sekä YM/MMM yhteistyö ovat tähän mennessä tuottaneet: valuma-alue tiekartan toteutusta, valuma-aluepilottihankkeiden kokemuksia sekä ”Menetelmiä maa- ja metsätalouden kestävään vesienhallintaan (Valumavesi) -hankkeen” tuottamaa tietoa kokonaisvaltaisesta lähestymistavasta vesienhallintaan. Samalla arvioidaan tarvetta ja mahdollisuuksia jatkaa VAR-ELYn ja POP-ELYn vesienhallinnan asiantuntijoiden tehtävää vuosille 2026–2027.

Vesistö-kunnostusten alueelliset verkostot ovat keskeisessä roolissa toimijoiden ja osaamisen yhteen tuomisessa. Siksi niiden toimintaedellytysten tukeminen sekä rahoituksen että osaamisen kehittämisen kautta on tärkeää. Toiminnan fokusointia on kuitenkin edelleen syytä kehittää ja varmistua siitä, että verkostot palvelevat nykyistäkin paremmin teeman yleistavoitteiden toteuttamista. Vuonna 2025 verkostoille pyritään järjestämään valtakunnallinen live-tapaaminen. Tapaamisen käytännön järjestelyistä vastaa valtakunnallinen vesistö-kunnostusverkosto.

Vuonna 2025 kehitetään edelleen ELY-lähtöistä vesistökuunnostusten asiantuntijaverkostotoimintaa siten että verkostojen ydintehtävät ja tavoitteet kirkastuvat edelleen ja asettuvat joko osaksi ELY:jen omaa vesienhoidon koordinaatiotehtävää tai vaihtoehtoisesti jonkin valtionhallinnon ulkopuolisen toimijan palveluksi. Samalla tutkitaan mahdollisuuksia tukea verkostoimaisen toiminnan suunnittelua ja toteutusta nykyistä pidemmällä aikajänteellä.

SYKE:n johtama **valtakunnallinen vesistökuunnostusverkosto** jatkaa vuonna 2025 kuunnostustiedon ja vesienhoidon tutkimustiedon jakamista sekä järjestää valtakunnallisia tapahtumia kuunnostustoimijoille. Vuonna 2025 SYKE jatkaa kahdenvälisiä säännöllisiä kehittämiskeskusteluja alueellisten ELY-keskusten kanssa. Niissä käydään läpi mm. ELY:jen keskeiset tukitarpeet, alueellisten vesienhoidon hankkeiden tilanne ja haasteet hankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa. SYKE raportoi tuloksista ympäristöministeriölle, jotta vesistökuunnostusten YM-ELY hallintomallia voidaan edelleen kehittää ja vertaisoppimista vahvistaa. Vuonna 2025 järjestetään keskusteluissa yleisesti esiin nostettujen teemojen ympärille SYKE-YM-ELYT hallinnonalan yhteisiä keskustelutilaisuuksia tai kokouksia tai organisoidaan teeman ympärille uudestaan virallisesti nimitetty työryhmä.

Valtakunnallisen vesistökuunnostusverkosto viestii vesistökuunnostustoiminnasta ja välittää sen suunnittelua ja toteutusta tukevaa ajantasaista tietoa. Kuunnostusverkosto jatkaa vuonna 2025 vuotuisten seminaarien (kesä/talvi seminaari/webinaari) järjestämistä, muiden pienimuotoisten tilaisuuksien, kuten vesistökuunnostusten ja hallinnon aamukahvitilaisuuksien järjestämistä sekä vesistökuunnostusverkoston uutiskirjeen toimittamista. SYKE voi harkita tapahtumatuotannon ulkoistamista ostopalveluna toteutettavaksi.

Vuoden 2024 hausta käynnistyvien hankkeiden tueksi järjestetään tarpeen mukaan keväällä 2025 SYKE/YM yhteistyönä viestintään liittyvä koulutus tai webinaari, jossa varmistetaan, että varsinkin isommilla hankkeilla on hyvä ymmärrys laajemmasta Ahti-ohjelman kontekstista sekä hyviä työkaluja, esimerkkejä ja vertaistukea vaikuttavien viestintätoimien toteuttamiseen.

Kuunnostusalan menetelmäkehitystä ja osaamista on katsottu tärkeäksi edelleen kehittää. Vuoden 2024 lopulla käynnistyvä vesienhallintaan keskittyvä koulutusmoduuli jatkuu vuonna 2025 ja lisäksi hankkeessa järjestetään tulvasuojeluun ja varautumiseen liittyvää koulutusta. Edellisten koulutusten tapaan ne tulevat olemaan ympäristöhallinnon edustajille ilmaisia. Ympäristöministeriö osallistuu osaamishankkeen koordinaatioon sekä varautumiseen liittyvän koulutusmoduulin rahoitukseen vuonna 2025 yhdessä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Ahti-ohjelma tukee vesialan osaamisen kehittämishanketta vuonna 2025 myös ohjausryhmätyöskentelyn kautta.

Kuunnostusten T&K-toiminnassa alusveden ravinteidenkierrätyshankkeen pilottikokeilut onnistuivat hyvin vuonna 2024, mutta nähtävissä on, että pilotoinnissa käytetyn laitteiston toiminnan ja menetelmän skaalaaminen tarvitsee lisäpanostusta. Olisi hyvä myös varautua muiden sisäisen kuormituksen vähentämiseen liittyvien T&K-aloitteiden pullonkaulojen taklaamiseen. Lisäksi eteen voi tulla seurannan ja paikkatiedon käytön kehittämistarpeita. Ulkoisen kuormituksen hallintaa kehitetään etenkin vesienhallinnan menetelmäkehityksen ja -tutkimuksen kautta.

Resurssitarpeet teemalle:

- Kuunnostus- ja vesienhoidon hankkeiden haku 2024–2025 **3 000 000 €**
- Mahdolliset T&K-hankkeet, selvitykset tai ulkopuolelta ostetut palvelut **230 000 €**,
- AFTERPILOT-hanke; **250 000 €**
- Vesialan osaamisen kehittämishanke (POPELY); **30 000 €**
- Alueellinen verkostotoiminta ja sen kehittäminen kohti valuma-aluetyön (ja vesienhallinnan) "osaamiskeskittymää" **700 000 €**
- Lisäksi vesienhallinnan asiantuntijat POP- ja VAR-ELY; **300 000–320 000 €** vuoden 2025 jälkeen

Yhteensä n. 4,2 M €

3.2 Resurssit talteen ja käyttöön

Vuonna 2025 jatketaan vuosina 2022–2024 käynnistettyjen hankkeiden valvontaa ja talouden seurantaa ja järjestetään uusi avustushaku päättyen helmikuussa 2025. Hankkeiden valvonnassa otetaan käyttöön uusia vaikuttavuuden mittaamisen keinoja ja pyritään saavuttamaan hankkeiden mahdollisimman suuri vaikuttavuus sekä viestinnän keinoin varmistamaan tulosten näkyvyys ja tunnistaminen yhteiskunnassa. Lisäksi toteutetaan kohdennettuja selvityksiä, jotka tukevat teeman tavoitteiden edistämistä.

Uusi avustushaku ravinteiden kierrätyksen hankkeille hakukierros avattiin 16.12.2024 ja tiedote siitä julkaistiin 10.12.2024. Hakukierros on auki 28.2.2025 asti, ja päätökset pyritään tekemään maaliskuussa.

Avustuksia voidaan myöntää seuraavien kohtien mukaisille investoinneille tai TKI-hankkeille, joissa hyödynnetään yhdyskuntien biohajoavia jätejakeita, vesien biomassoja, teollisuuden biomassoja ja/tai maatalouden biomassoja.

1. Investointihankkeet ravinteiden tai ravinteiden ja orgaanisen aineen kierrättämiseksi, talteen ottamiseksi tai hyödyntämiseksi.
2. TKI-hankkeet ravinteiden kierrätyksen uusien tekniikoiden ja menetelmien kehittämiseksi ja käyttöön ottamiseksi, kierrätysravinteiden käytön edistämiseksi sekä toimintaedellytysten ja kierrätysravinnemarkkinan vahvistamiseksi

Tavoitteena on käynnistää hankkeita, joilla lisätään tai edistetään laadukkaiden kierrätysravinteiden tuotantoa, ravinteiden kierrätystä tai talteenottoa. Hakuun sopivia avustuskohteita ovat esimerkiksi investoinnit, joilla lisätään aiempaa laadukkaampana kierrätettävien ravinteiden määrää ja hankkeet, joissa kehitetään tekniikoita ja menetelmiä kierrätysravinteiden käsiteltävyyden, kuljetettavuuden ja haitattomuuden parantamiseksi. Hakuun sopivia ovat hankkeet, joissa hyödynnetään yhdyskuntien biohajoavia jätejakeita, vesien biomassoja, teollisuuden biomassoja ja/tai maatalouden biomassoja.

Avustettavaksi soveltuvat myös hankkeet, jotka vahvistavat kierrätysravinnemarkkinaa, lisäävät kierrätysravinteiden hyväksyttävyyttä tai luovat ravinteiden kierrätystä edistävää yhteistyötä. Tavoitteena on kierrätysravinteiden käyttöä lisäämällä myös vähentää vesistöjen ravinnekuormitusta etenkin Saaristomeren alueella. Hankkeiden tukitasoja pyritään arvioimaan tavoitteena mahdollisimman alhainen tukitaso, joka käynnistää hankkeen.

Hankkeiden hallinto ja valvonta toteutetaan ympäristöministeriön virkatyönä ja lisäksi hankkeiden valvontaan hankitaan valvojakonsulttipalvelua kaudelle 2025–2026.

Vuonna 2025 viestitään ravinteiden kierrätyksen hankkeiden vaikuttavuudesta niin Raki-ohjelman vaikutusten arvioinnin 2020–2023 tiimoilta kuin päättyneiden hankkeiden saavutettujen tulosten pohjalta. Vuoden 2024 lopun loppuraportoinneissa on otettu käyttöön uusi vaikutusten arvioinnin lomake, jolla kerätään numeerisia tuloksia päättyneistä hankkeista.

Teeman jäsenet osallistuvat ohjelman yhteisten sidosryhmätilaisuuksien toteuttamiseen. Teemasta osallistutaan myös keskeisiin alan tilaisuuksiin, kuten Vesihuoltopäiville ja NORDIWA-seminaariin, joissa tavoitteena on viestiä vuoden 2025 avustumahdollisuudesta ja hankkeiden tuloksellisuudesta.

Vuonna 2025 pyritään käynnistämään VN Tutkiva-hankkeena yhdessä MMM:n kanssa selvitys ravinnekierrätysmarkkinan pullonkaulojen ratkaisemisesta ja alkutuotannon huoltovarmuuden tukemisesta ravinnekierrätyksen ohjauskeinoja kehittämällä. Selvityksessä tarkasteltaisiin sääntelykeinoja ja erilaisia taloudellisen ohjauksen välineitä (esim. verotus, käyttöosuusvelvoite, lainsäädännön muutokset, CAP-ohjelmaan vaikuttaminen). Selvityksen budjetti on arviolta 100 000 euroa ja toteutusaika kevät 2025–kevät 2026.

Teemasta rahoitetaan lannoitevalmisteiden EEJ-menettelyä pohjustava selvitys LAVA-EEJ (Syke; YM:n osuus budjetista n. 80 000 eur, toteutus vuoden 2025 aikana) ja lietedirektiivin päivitykseen valmistautumiseen tähtäävä LIEDU-hanke (Syke, YM:n osuus budjetista n. 150 000 eur, toteutus vuoden 2025 aikana). Lisäksi mahdollisesti käynnistetään selvitys biojätepohjaisten lannoitevalmisteiden muoviongelman ratkaisujen löytämiseksi.

Saaristomeren puhdistamoiden kartoitus valmistuu alkuvuodesta 2025. Selvityksen pohjalta tarkastellaan mahdollisia jatkotoimia puhdistamoilla. Näitä kohdennettuja toimia toteutettaisiin vuosina 2025–2026.

Vuoden 2025 aikana suunnitellaan mahdollista uutta avustushakua hankkeiden toteuttamiseksi vuosina 2026–2028 kohdennetusti tehokkaimmiksi tunnistettuihin toimiin, kuten kierrätysravinnemarkkinan ohjauskeinojen pilotointiin tai korkealaatuisten ravinnekierrätystuotteiden TKI- ja kehitysinvestointihankkeisiin.

Resurssitarpeet teemalle:

- Hakukierros 2025–2026 (2024 rahoista) **7 000 000 €**
- T&K-hanke ravinnekierrätyksen ohjauskeinoista ja vaikuttavuusperusteisista tuista 2025–2026 (VN-Tutkiva) n. **100 000 €**
- Muut selvitykset: Lava-EEJ, LIEDU, biojätelannoitteiden muoviongelma n. **300 000 €**
- Kohdennetut toimet Saaristomeren puhdistamoiden tehostamiseksi 2025–2026 **100 000 €**
- Hankkeiden valvojakonsultti n. **80 000 €**

Yhteensä n. 7,6 M€

3.3 Maan rakenne kuntoon

Peltojen kipsikäsitteilyitä Saaristomeren valuma-alueella sekä muilla rannikkoalueilla jatketaan vuonna 2025. Kipsikäsitteilyllä voidaan vähentää merkittävästi kiintoaineksen ja ravinteiden, ennen kaikkea fosforin huuhtoutumista pelloilta vesistöön. Saaristomeren valuma-alueella (alkuperäinen kipsihanke) realistinen levitystavoite kesällä 2025 on 5000 ha, jonka hehtaarikustannuksiksi on arvioitu 443 €/ha. Saaristomeren ulkopuolisella kipsikelpoisella alueella (RRF-alue) maksimi levitystavoite vuodelle 2025 on vähintään 10 100 ha jotta 50 000 ha RRF-tavoite saavutetaan. Myös sen hehtaarikustannuksiksi on arvioitu 443 €/ha. Kipsin levitysten käytännön toteutusta hallinnoi Varsinais-Suomen ELY-keskus.

Maanparannusaineiden yhteiskäytön mahdollisuudet – kiertotaloutta ja maanhoitoa ([AIN3](#)) 2023–2025 -hanketta toteutetaan Luken, Syken ja Helsingin yliopiston yhteistyöllä. Hankkeessa pilotoidaan kolmen maanparannusaineen (kipsi, rakennekalkki, ravinnekuitu) rinnakkaiskäyttöä Savijoen valuma-alueella Varsinais-Suomessa. Hankkeessa saadaan uutta tietoa maanparannusaineiden toimintamekanismeista sekä niiden vesiensuojeluvaiikutuksista sekä useamman maanparannusaineen yhteislevityksen käytännön toteutusmahdollisuuksista. Vuoden 2025 aikana hankkeessa seurataan maanparannusaineiden levityksen vaikutuksia Savijoen vedenlaatuun sekä maahan ja satoon. Hankkeessa mukana olleita viljelijöitä haastatellaan kokemusten keräämiseksi. AIN3-hanke tuottaa vuoden 2025 aikana politiikkasuosituksia maanparannusaineiden käytön tukemiselle. Kustannusanalyysit valmistuvat. Hankkeen tuloksista tiedotetaan mm. järjestämällä päätösseminaari vuoden 2025 lopussa. Hankkeelle on myönnetty määrärahaa 550 682 € huhtikuussa 2023 ja 950 000 € heinäkuussa 2024 (VN/14323/2023).

Kuidun ja rakennekalkin vesiensuojeluvaiikutukset (RAKENNE-KUITU) –jatkohanke päättyi vuonna 2024. Hankkeen tavoitteena oli arvioida kahden maanparannusaineen (rakennekalkki ja ravinnekuitu) vaikutuksia vesistöhuuhtoumiin, satotasoihin ja eroosioherkkyyteen. Hankkeen vesistövaikutusten seuranta jatketaan vuonna 2025.

Hallitusohjelmaan on maanrakenne kuntoon -teeman osalta kirjattu: *"Hallitus monipuolistaa maanparannusaineiden hyödyntämistä, kuten kipsi-, kuitu- ja rakennekalkkikäsittelyitä niin, että viljelijöillä on vaihtoehtoja valita itselleen parhaiten sopivia ratkaisuja."* Hankkeista saatujen kokemusten, tietojen ja suositusten perusteella selvitetään lainsäädännöllisiä edellytyksiä muiden maanparannusaineiden käytön lisäämiselle.

Kevättalvella järjestetään asiantuntijatyöpaja ajantasaisen tiedon kokoamiseksi eri maanparannusaineiden vesistö- ja muista ympäristövaikutuksista.

Viimeaikaisissa hankkeissa on esiin tullut tarve vahvistaa neuvojien maanparannusaineisiin liittyvää osaamista. Kipsi-hanke järjestää tammikuussa 2025 webinaarin nevojille maan kasvukunnosta ja kipsin levityksestä. Varsinais-Suomen ELY-keskus järjestää Saaristomerohjelman puitteissa yhteistyössä AIN3-hankkeen ja ympäristöministeriön kanssa nevojakoulutuksen loppuvuonna 2025.

Vuoden 2025 loppupuolella järjestetään asiantuntijatyöpaja Maan rakenne kuntoon -teemasta sekä seurataan ja vaikutetaan siihen, miten maaperän hoito on mukana CAP-uudistuksen valmisteluissa. Maaperädirektiivin etenemistä seurataan. Vuoden 2025 kuluessa selvitetään yhteistyössä tutkijoiden kanssa, onko tarpeen nostaa esille myös muita maanparannusaineita, kuten biohiili.

Resurssitarpeet teemalle:

- Saaristomeren alueen kipsin levitykseen **2,2M€**. Hallinointiin ja seurantaan ei ole vuodelle 2025 lisätarvetta sillä siihen on jo myönnetty 200 000 €, 18 htkk 9/2024.
- Saaristomeren valuma-alueen ulkopuolisen RRF alueen kipsin levitykseen on käytettävissä noin **7 M€**. Hallinointiin ja seurantaan ei ole vuodelle lisätarvetta, sillä 2025 hallinointiin ja DNSH lisäselvityksiin on myönnetty 250 000 €, 30htkk 9/2024. Lisäksi 12/2023 on myönnetty 145 000 € (osana 310 000 myöntöä) RRF 2025 vuoden seurantaan.
- Kuidun ja rakennekalkin vesiensuojeluvaiikutukset (RAKENNE-KUITU) -jatkoseuranta **169 000 €**

Yhteensä noin 9,4 M€

3.4 Haitta-aineet hallintaan

Vuonna 2025 haitta-aineet hallintaan -teeman tavoitteita edistetään avustushankkeiden sekä Hylky-hankkeen avulla. Lisäksi selvitetään mahdollisuutta käynnistää erillishanke aurattujen, kerättyjen ja kokoon kasattujen lumien sulamisvesien käsittelyn selvittämiseksi. Avustushakuja hallinnoi Etelä-Savon ELY-keskus ja Hylky-hankkeesta vastaa Suomen ympäristökeskus.

Vuoden 2025 aikana päättyy hankkeita seuraavista kaupunkivesipainopisteistä: vesiensuojelu kaupunkien alueidenkäytössä, kokonaisvaltaiset kaupunkivesien hallintasuunnitelmat sekä haitallisten aineiden vähentäminen ja riskienhallinta viestinnän ja ohjauksen avulla. Hankkeiden tuloksia esitellään sidosryhmäseminaarissa/-webinaarissa loppuvuodesta 2025. Vuoden 2025 aikana valmistellaan myös kaupunkivesiteeman loppusynteesi vuosien 2019–2025 aikana tehdystä työstä Etelä-Savon ELY-keskuksen toimesta.

Keväällä 2025 toteutetaan avustushaku kaupunkivesiin ja haitallisten aineiden vähentämiseen liittyen. Haun suunnittelu käynnistetään loppuvuodesta 2024. Tulevan avustushaun viestintä aloitetaan hyvissä ajoin, jotta varmistetaan hakijoille riittävä valmistautumisaika hakuun. Etelä-Savon ELY-keskus tekee esityksen avustettavista hankkeista kaupunkivesien ohjausryhmälle, minkä jälkeen päätetään avustusta saavat hankkeet.

Haun painopiste-ehdotukset:

- Kaupunkivesien haitta-aineiden vähentäminen osana kaupunkiekosysteemien ennallistamista
- Pohjavesialueille hulevesien mukana kulkeutuvien haitallisten aineiden vähentäminen
- Hule- ja vuotovesien aiheuttama kustannusvaikutus jätevesiverkostossa ja jätevedenpuhdistamalla vesihuoltolaitoksille ja kuluttajille

Vuonna 2025 jatketaan Suomen ympäristökeskuksen hanketta Hylkyjen saneeraus käynnistämällä panssarilaiva Ilmarisen tyhjennysoperaatio kesällä 2025. Työ on tarkoitettu toteuttaa viranomaistyönä Syken, Merivoimien ja Rajavartiolaitoksen toimesta. Hylky-ohjausryhmän toimikautta jatketaan Ilmarisen saneerauksen loppuun saattamiseen saakka eli vuoden 2026 loppuun.

Vuodesta 2024 alkaen Hylkyjen seuranta –toiminta jatkuu Ahti-ohjelman ulkopuolella ympäristöministeriön ilmasto- ja ympäristönsuojeluosaston (ISO) ympäristövahinkojen ehkäisemiseen varatulla määrärahalta. Jatkossa yksittäisten hylkyjen varsinaiseen saneeraukseen haetaan määrärahaa erikseen valtion talousarviosta asian tullessa ajankohtaiseksi.

Resurssitarpeet teemalle:

- Määräraha avustuksiin 1,5 milj. € ja teeman hallinnointiin vuosille 2026–2027 300 000–320 000 € (ESA-ELY), yhteensä **1,8 M€**
- Ahti-ohjelman rahoitusosuus Ilmarisen saneerauksesta **1,3 M€**

Yhteensä noin 3,1 M€

3.5 Saaristomeri

Saaristomeri-ohjelma jatkuu vuonna 2025. Sen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti saada ravinnekuormitus laskuun, tehdä Saaristomeren valuma-alueesta ravinteiden kierrätyksen esimerkkialue ja viime kädessä saada Saaristomeren valuma-alueen maatalouden kuormitus pois HELCOM:n pahimpien kuormittajien hot spot -listalta viimeistään vuonna 2027.

Saaristomeri-ohjelman [työsuunnitelma](#) vuosiksi 2024–2027 valmistui vuonna 2024. Se käsittää Saaristomeren tilan parantamiseksi tarvittavat toimenpiteet, niiden aikataulun ja vastuunjaon eri toimijoille. Työsuunnitelma sisältää tarkennetusti myös vuonna 2022 laaditun Saaristomeriohjelman maatalouden vesiensuojelun [tiekartan](#) toimet. Vuonna 2025 keskeisiä toteutettavia toimia ovat: peltojen kasvipeitteisyyden kohdentamisaineiston tuottaminen ja pilotointi, MTK Varsinais-Suomen maatalouden vesiensuojelun edistämishanke Saaristomeren valuma-alueella, eläintilojen aktivointi ja osallistaminen ravinnekierron kehittämiseen, pilottialueilla toteutettavat vesistökuunnostus ja vesienhallinnan toimenpiteet, vesivastuullisuussitoumustyön laajentaminen, maan kasvukuntoon liittyvän osaamisen ja tekemisen lisääminen, valuma-alueelähtöisen yhteistyön käynnistäminen ja tavoitteiden asettaminen pilottialueilla sekä valuma-alue suunnitelmien hankinta koko Saaristomeren alueelle sekä viestintä.

Ahti-ohjelman muiden teemojen alla toteutetaan Saaristomerelle tärkeitä toimia. Ravinnekuormitus kuriin teeman valuma-alue suunnittelun, maa- ja metsätalouden sekä kaupunkiympäristöjen vesienhallinnan sekä vesistökuunnostusten toimet edistävät Saaristomeri-ohjelman tavoitteita. Maan rakenne kuntoon -teeman toimet, kuten kipsin levitys, muiden maanparannusaineiden käytön edistäminen ja viljelysmaan kunnosta huolehtiminen pitkällä aikavälillä ovat keskeisiä toimia maatalouden kuormituksen hillitsemiselle. Resurssit talteen ja käyttöön -teemassa toteutetaan Saaristomerelle painottuvia täsmätoimia ravinteikkaiden biomassojen ravinteiden kierrätykseen ja hallintaan liittyen, mikä osaltaan edistää ravinteiden pidättämistä maalla.

Saaristomeren tavoitteiden toteutumisen kannalta MMM:n rahoittamat CAP-suunnitelman ympäristötoimenpiteet ovat kriittisessä asemassa. MMM rahoittaa myös ravinnekierrotuen ja ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelman toimenpiteitä.

Saaristomeren hot spotin tilanteesta valmistuu alkuvuonna 2025 arviointi VARELYn, YM:n, SYKE:n, LUKEn ja MMM:n yhteistyössä. Raportissa arvioidaan Saaristomerellä tehtyjä toimenpiteitä ja ympäristön tilaa HELCOM:n hot spotin poistokriteereitä vasten. HELCOM:n Source to Sea -ryhmää tiedotetaan syksyllä raportista ja edistymisestä hot spotin poiston hakemisessa. Jotta vuodelle 2027 aiotussa poistoaikataulussa pysyttäisiin, poistohakemus pitäisi jättää viimeistään vuoden 2025 syksyn Source to Sea -kokoukselle. Näin HELCOM HOD ennättäisi päättää poistosta ja vuoden 2027 kevään HELCOM-vuosikokous maaliskuussa 2027 vahvistaa sen. Ennakoarvio on että aikataulussa ei pysytä ja hot spot -arviointia tulee vuosittain tarkistaa tilannetiedon päivittämiseksi.

Saaristomeri-ohjelman toteutumista seurataan vuonna 2025 Ahti-ohjelman seurantakehikon mukaisesti ELY-keskuksen ja SYKE:n tukemana. Hot spotin tilanteen arvioiminen edellyttää seuranta- ja raportin valmistelun asiantuntijatukea ja vuosittaista päivittämistä. SYKE toteuttaa vuonna 2025 vuoden 2024 lopussa valmistunutta ”Saaristomeri-pakettia”, jonka on määrä sisältää asiantuntijatukea ravinnekuormituksen seurantaan, hot spot -arviointiin, seurantaohjelman täydentämiseen ja mahdollisesti mallinnustyökalujen parantamiseen (VEMALAn maatalouden taustatietojen päivitys, jne., P-lukutieto). Lisäksi Saaristomeren seurantaohjelmaa, erityisesti ravinnekuormituksen seuranta- ja täydennetään vuonna 2025 pysyväisluonteisemmin seurannan määrärahoista, mikäli vuoden 2025 antaa siihen valtuudet.

Saaristomeri-ohjelman toteutusta johtavat ympäristöministeriö yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Ohjelman toteutuksesta vastaa Varsinais-Suomen ELY-keskus sekä pilot-tialueiden koordinaatiosta niiden vastuutahot Kemiönsaaren kunta, Aurajokisäätiö ja Paimionjoki-yhdistys. Alueellinen yhteistyöryhmä jatkaa vuonna 2025 alueellisen yhteistyön ja sidosryhmien osallistamisen järjestämistä ja valtakunnallinen Saaristomeri-seurantaryhmä käynnistää työnsä Kalervo Väänäsen johdolla ympäristö- ja maa- ja metsätalousministeriöiden tukemana alkuvuodesta 2025. Ahti-ohjelmatyöryhmä käsittelee Saaristomereen liittyviä kysymyksiä ministeriöiden välisesti.

Resurssitarpeet Saaristomeri-työlle (lisäksi rahoitusta aiempien teemojen kautta):

- Saaristomeri-ohjelman työsuunnitelman toteutukseen **0,81 M€**
- SYKE:n ”Saaristomeri-paketti”, noin 200 000 €, sekä mahdollinen seurantaohjelman täydentäminen noin 200 000 €, yhteensä arviolta **0,4 M€**

Yhteensä noin 1,21 M€

Liite 1. Tarkennettu työsuunnitelma vuodelle 2025

	Vuoden 2025 tehtävät	Tavoiteaika	Vastuuhenkilö	Muut henkilöt/muu resurssi	Tunnusmerkit
Yleiset					
Ohjelmadokumenttien päivitykset	Työsuunnitelman päivittäminen vuodelle 2026	12/25	Laamanen, Malila	Ydinryhmä	Työsuunnitelma päivitetty aikataulussa.
Ohjelmadokumenttien päivitykset	Ahti-ohjelman vuosiraportti 2024 valmis	3/25	Laamanen ja Malila	Ydinryhmä	Vuosiraporttirunko valmisteltu, vuosiraportti tehty aikataulussa
Ohjelman suunnittelun ja toteutuksen tukeminen	Ohjelman käsittely ministeriöiden välisessä työryhmässä 2–3 kertaa vuodessa	2/, 6/ ja 9/25	Keto, Laamanen ja Nissinen	Ydinryhmä	Ennakoiva kokouskalenteri, työryhmän muistiot
Ohjelman toteutuksen tukeminen	Ohjelmatyöryhmän työskentely säännöllisin kokouksin noin kuukauden välein	1–12/25	Malila, Laamanen	Ydinryhmä ja ohjelmatyöryhmä	Tilannekatsaukset ja muistiot Teamsissä
Ohjelman toteutuksen tukeminen	Ydinryhmän työskentely noin kahden viikon välein	1–12/25	Malila, Laamanen	Ydinryhmä	Tilannekuvaa ohjelman edistymisestä ylläpidetty, muistiot Teamsissä
Ohjelman toteutuksen ja suunnittelun tukeminen	Vesien- ja merenhoidon toimenpideohjelmaryhmän kokoukset 4 kertaa vuodessa	1–12/25	Laamanen	Ydinryhmä	Ohjelma saa palautetta ja sen toiminta linkittyy tiiviimmin vesien- ja merenhoidon suunnitteluun.
Ohjelmayhteistyö	Yhteistyö MMM:n johtaman Valuma-alueelähtöisen vesienhallinnan valtakunnallisen ohjausryhmän kanssa	6–12/25	Laamanen, Jäänheimo	Ydinryhmä ja MMM	Yhteistyö ja tiedonvaihto ohjausryhmän kokouksissa ja vesienhallinnan tiekartan toimeenpanossa
Ohjelmayhteistyö	Yhteistyö HELMI –ohjelman kanssa viestinnässä ja sidosryhmäyhteistyössä	1–12/25	Liljaniemi, Jäänheimo	Ydinryhmä ja Keto	Osallistuminen pienvesi- ja rantaluontotoeman suunnitteluun, linkitys ravinteet kuriin teeman toteutukseen, toimista viestiminen
Ravinnekuormitus kuriin					
	Avustushakemusten arviointi ja määrärahaesitykset	2–3/25	ELY-keskukset	Jäänheimo, Laamanen, Hjerppe, Gustafsson	Toimivilla kriteereillä priorisoidut tavoitteita tukevat hankkeen toimivat määrärahojen alueellisesta jakoa ohjaavana periaatteena
	Määrärahapäätös ELY-keskuksille ja pyyntö vuoden 2024 raportoinnista	3/25	Rinne	Jäänheimo, Malila	Määrärahakirje aikataulussa, jotta ELY-keskukset pääsevät tekemään toimia
	Hankkeiden toteutumisen arviointi	2–4/25	ELY-keskukset	Jäänheimo	Raportointi YM mallinmukaisesti määrärahapäätöksen yhteydessä, yhteenveto
	Määrärahapäätös ja raportointipyyntö ELY-keskusten verkostoitumistyöhön ja koulutusohjelmaan (lainsäädäntö)	2/25	Rinne	Jäänheimo, Laamanen, Malila	Alueellinen yhteistyö vakiintuu ja toimii tehokkaasti laaja-alaisempien, valuma-alueelähtöisten hankkeiden edistämiseksi
	Ohjeistus seuraavan avustushaun avaamiseen ELY-keskuksille	8/25	Jäänheimo	Rinne, Hjerppe, Gustafsson, Laamanen, Ahonen, vesienhallinta POPELY/ VARELY	Selkeä ohjeistus ja kriteeristö rahoituksesta ELY-keskuksille; tiedottaminen,

	Hankehaun toteutus	10–12/25	ELY-keskukset	SYKE, YM (viestintä)	Selkeästi ohjeistettu haku avoimna, hakijoiden neuvonta
	ELY-keskusten tuki ja ohjaus	1–12/25	Jäänheimo	Rinne, Werdi, Ahonen, Uusheimo (SYKE), vesienhallinnan asiantuntija POPELY/ VARELY	Vastataan tuki- ja ohjauspyyntöihin nopeasti; järjestetään tarpeen mukaan lisäkeskustelutilaisuuksia/työpajoja ajankohtaisten teemojen ympärille; mahdollisesti viestinnän koulutusta/sparrausta hankkeiden
	Vesistökuunnostusverkoston toiminnan ohjaus ja yhteistyö osana vesien- ja merenhoidon koordinaatiota SYKE:ssä	1–12/25	Jäänheimo	Laamanen,	Sidosryhmäyhteistyön ja –tiedonvaihdon sekä ELY-asiantuntijatulen ylläpitäminen ja vahvistaminen, alueverkoston tuki ja tiedonvaihto, hankesalkun seuranta
	Vesialan osaamisen kehittämishankkeen ohjausryhmätyöskentely	1–12/25	Jäänheimo		Yleinen ohjaus ja vaikuttaminen, hallinnollinen, vuosien 2026 => sisällön suunnittelut
	AFTERPILOT vesienhallinnan pilottihankkeiden seurantahankkeen ohjaus	1–12/25	Jäänheimo		Hankkeen työohjaus, tulosten hyödyntäminen hankesuunnittelussa mahd. mukaan
	RAKI-ohjelman vesistöbiomassojen (ruoko) käsittelyä edistävien hankkeiden valvonta	1–12/25	Jäänheimo	Nissinen	Hankevalonta ja ohjaus, raportoinnit, maksatukset, tuloksista viestiminen
	BLUE LAKES ja KYMPPI kalataloushankkeen ohjausryhmätyö	1–12/25	Jäänheimo	Ket? (kalatalous)	Hankkeen seuranta, tuloksista viestiminen ja soveltamismahdollisuuksien kartoitus
	Valuma-alue suunnittelun tiekartta ; toteutus suunnitelman laatiminen ja toimeenpanon edistäminen YM hallinnon-ala/MMM (ml. ELY ilmastoyksikkö)	1–12/2025	MMM	Jäänheimo, Laamanen, vesienhallinnan asiantuntijat POPELY/ VARELY	Tiekartta valmistunut 02/24; varmistetaan toimeenpanon käynnistäminen ja jalkauttaminen sidosryhmien toiminnan suunnitteluun ja hankerahoitukseen sekä alueverkostotoiminnan kehittämiseen
Resurssit talteen ja käyttöön					
	Käynnissä olevien ja käynnistyvien hankkeiden valvonta	1–12/2025	Nissinen	Malila, Feasib Oy	Hankkeiden eteneminen työsuunnitelmien ja aikataulujensa mukaisesti
	Avustushaun järjestäminen	1–2/2025	Nissinen	Malila, Koskela	Avustushaku toteutettu
	Hankkeiden arviointi ja avustuspäätökset	3–4/2025	Nissinen	Malila, Kangas, Jäänheimo	Arviointi ja päätökset toteutettu
	Saaristomeri – puhdistamoiden tehostaminen	3–6/2025	Nissinen	Kangas, Malila	Suunnitelma jatkotoimista pienille puhdistamoille tehdyn selvityksen pohjalta
	Saaristomeri – puhdistamoiden tehostaminen	7–12/2025	Nissinen	Kangas, Malila	Jatkotoimien käynnistäminen
	Viestintäsuunnitelma teemalle	2/2025	Ahonen	Nissinen, Malila	Teeman viestintätoimet viety osaksi ohjelman viestintäsuunnitelmaa
	Viestinnän toteuttaminen	2–12/2025	Nissinen	Ahonen, Malila	Tiedotteita/uutisia/näkökulmakirjoituksia julkaistu suunnitelman mukaisesti.

	Tapahtumien järjestäminen	1/2025	Nissinen	Malila	Infotilaisuus avustushausta
	Tapahtumien järjestäminen	8–12/2025	Nissinen	Malila	Osallistuminen ohjelman yhteisten sidosryhmätilaisuuksien järjestämiseen
	Osallistuminen tapahtumiin ja sidosryhmätilaisuuksiin	1–12/2025	Nissinen	Malila	Osallistuminen keskeisiin alan tilaisuuksiin, esitykset sopivissa tilaisuuksissa.
	T&K-hanke ravinnekierrätyksen ohjauskeinoista ja vaikuttavuusperusteisista tuista 2025–2026 (VN-Tutkiva) 100 000 €	1–12/2025	Nissinen	Malila	Hanke toteutettu
	Muut selvitykset: Lava-EEJ, LIEDU, biojätelannoitteiden muoviongelma	1–12/2025	Nissinen	Malila, Levinen (ISO), Sten (ISO)	Hankkeet toteutettu
	Vuoden 2026 ja tulevien toimien suunnittelu	7–12/2025	Malila	Nissinen	Suunnitelma mahdollisesta avustushausta tai muista toimista laadittu.
Maan rakenne kuntoon					
Kipsihankkeen toteutus	Kipsi-hankkeen raportointi 2024	2/25	Kolari, VARELY	Hagelberg	Vuosiraportti saatu ja käyty läpi
	Kipsi hankkeen ohjausryhmä	1–12/25	Laamanen Hagelberg	Kolari, VARELY	Kipsihankkeen ohjausryhmä jatkaa toimintaa
	Kipsihankkeen ja Kipsi 2.0 hankkeen määrärahat VARELYlle	1–5/25?	Rinne	Hagelberg	Raha-asiainneuvottelukunnan käsittely tarvittaessa ja määrärahan osoitus aikataulussa
	Kipsihaku viljelijöille	1–12/25	Kolari, VARELY	Mahkonen MTK Varsinais-Suomi	Kipsihaku ja tukipäätökset toteutetaan aikataulussa ja pinta-alatavoite täyttyy
	Kipsin levitys pelloille	5–10/25	Urakoitsijat	VARELY	Kipsin levitys toteutuu hakemusten mukaisesti.
	Hankesuunnitelman toteutus	1–12/25	Kolari, VARELY	Hankkeen ohjausryhmä	Toteutus hankesuunnitelman ja määrärahopäätösten mukaan
	VARELYn tuki ja ohjaus	1–12/25	Hagelberg	Laamanen Rinne, Malila Werdi	Vastataan tuki- ja ohjauspyyntöihin nopeasti
	Raportointi	12/25	Kolari, VARELY		Raportointi YM raportointimallin mukaisesti
Rakennekalkki ja kuitulietteet -hankkeiden jatkok seuranta	Jatkoseurannan käynnistämisen koordinaointi	5/25	Hagelberg	Laamanen Kämäri Syke	Seurannan käynnistyminen vuoden 2025 aikana
	Väli raportointi	12/25	Kämäri, SYKE		Raportointi YM raportointimallin mukaisesti
AIN3 Rakennekalkki, kuitulietteet ja kipsi jatkotoimenpiteiden suunnittelu ja rahoitus	Ain3 T&K-hankkeen toisen osan toteutus ja hankkeen ohjaus, ohjausryhmä työskentely	1–12/25	Hagelberg	Laamanen Knaapi Rinne Uusi-Kämpä	Hankkeen toinen osa jatkuu 2025

Muiden maanparannusaineiden rahoituksen / tuen selvittäminen ja edistäminen	Tehdään toimintasuunnitelma rakennekalkin ja kuitujen tuen edistämiseksi (yhdessä tai erikseen)	1–5/25	Hagelberg, Laamanen	Werd	Toimintasuunnitelma valmis toteutettavaksi (jatkoaskeleet sen mukaan, mitä alkuvuodesta päätetään)
Asiantuntijatyöpaja maanparannusaineista	Järjestetään etänä tai lähitilaisuutena työpaja tutkijoille maanparannusaineista, fokusessa viimeaikaiset havainnot ja kysymykset, tukee päätöksentekoa muiden maanparannusaineiden tukemiselle.	3–4/25	Hagelberg		Tilaisuudessa tuodaan pöytään kaikki tuoreet ja asiaa koskettavat tutkimustulokset ja päästään yhteiseen lopputulokseen
Asiantuntijatyöpaja maan kasvukunnosta	Järjestetään lähitapaamisena pyöreän pöydän keskustelu / työpaja tutkijoille ja muille maan kasvukunnan asiantuntijoille	9–11/25	Hagelberg		Työpaja järjestetään loppuvuonna ja sen tulokset toimivat jatkotyön taustatietona
Jatkotoimien suunnittelu maan rakenne -teemassa	Asiantuntijatyöpajan pohjalta tehdään toimintasuunnitelma maan kasvukunto-temalle hallituskauden loppuajalle	10–12/25	Hagelberg		Toimintasuunnitelma valmis vuodenvaihteessa
Haitta-aineet hallintaan					
Kaupunkivedet	Kaupunkivesiasetuksen päivittäminen	11/2024–2/2025	Werd	Kangas, Koskela, Malila	EU:n yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen muutoksen vuoksi tehtävä ajantasaistaminen (tekninen muutos?)
	Käynnissä olevien hankkeiden valvonta ja käynnistyvien hankkeiden valvonta	1–12/25	ESAELY	Kangas Malila Nissinen	Hankkeiden eteneminen työsuunnitelmiansa ja aikataulujensa mukaisesti
	Ohjausryhmätyöskentely & ohjausryhmätyöskentelyn kehittäminen	1–12/25	Kangas	Keto ESAELY	Priorisoidut hankkeet, päällekkäisen rahoituksen karsinta, oikea-aikainen viestintä
	Uuden haun käynnistäminen	3–5/25	ESA-ELY	Kangas Malila Nissinen	Toteutetaan avustushaku
	Hankkeiden arviointi	6/25	ESAELY ELYjen verkosto Ohry?	Kangas, Malila, Nissinen Ohjausryhmä	Toimivilla kriteereillä priorisoidut tavoitteita tukevat hankkeet
	Määrärahapäätös hankkeiden rahoitukseen	6–8/25	Rinne	Kangas	Määrärahakirje aikataulussa
	Aloitustapaaminen hyväksytyille hankkeille	8/25?	ESAELY	Kangas	Hankkeiden osallistuminen
	Uuden avustushaun suunnittelu ja toteuttaminen	9/2025?	Kangas	Malila, Nissinen ESA-ELY Ohry	Suunnitellaan ja toteutetaan vuonna 2025 vanhenevan määrärahan käyttöä teeman tavoitteiden edistämiseksi
Hylt	Hylt-hankkeen hankesuunnitelman toteutus	1–12/25	Kontto, SYKE	Parviainen, Bäck Keto	Toteutus hankesuunnitelman ja määrärahapäätösten mukaan

	Määrärahopäätös SYKELLE Ilmarisen saneerauksen toteuttamiseen	X/25	Rinne	Parviainen, Bäck Keto	Määrärahakirje aikataulussa
	Ilmarisen saneeraus	X/25	Rajavartiolaitos Merivoimat SYKE	Parviainen Alueellinen pelastuslaitos	Saneeraus 2025 aikana.
	Ohjausryhmätyöskentely	1–12/25	Bäck	Parviainen Keto Leskinen, YSO	Toteutus hankesuunnitelman ja määrärahopäätösten mukaan
	Raportointi	12/25	Kontto, SYKE	Parviainen	Raportointi YM raportointimallin mukaisesti
Saaristomeri					
	Saaristomeri-ohjelman työsuunnitelman vuoden 2025 töiden toteutus	1–12/2025	VARELY/Hillgren	Laamanen, MMM/Tikander ja Tuukkanen	Työsuunnitelman toteutusta seurataan ja raportoinnit hoidetaan Ahti-ohjelman seurantakehikon mukaisesti
	Saaristomeri-seurantaryhmän ensimmäinen ja toinen kokous	Alkuvuosi ja loppuvuosi 2025	Laamanen	MMM	Seurantaryhmä (kokoukset ja viestintä) on aktivoitunut yrityksiä ja järjestöjä osallistumaan omilla toimillaan toteutukseen
	Saaristomerien alueellisen työryhmän kokoukset	Avoinna	VARELY/Hillgren	Laamanen, MMM/Tikander ja Tuukkanen	Alueellinen yhteistyöryhmä (kokoukset ja viestintä) on aktivoitunut alueellisia toimijoita osallistumaan omilla toimillaan toteutukseen
	Saaristomerien HELCOM hot spot -tilannearvio	2/2025	Laamanen	VARELY/Hillgren, Laurila, Jaakkola, Suomela, MMM/Tikander, SYKE ja LUKE	Hot spotin tilannearvioraportti valmistuu ja antaa arvion hot spotin poiston mahdollisuuksista ja Saaristomerellä tehdyistä toimenpiteistä suhteessa poistokriteereihin.
	Saaristomerien hot spotin tilannearvion esittely Source to Sea -ryhmässä	4/2025	Laamanen, Rinne	MMM/Tikander, SYKE ja LUKE	HELCOM:n Source to Sea -ryhmä on saanut esityksen ja mahdollisuuden kommentoida Suomen lähestymistapaa
Ohjelman seuranta					
	Ahti-ohjelman vienti Hankeikkunaan	6/2025	Laamanen, Malila	Ydinryhmä	Selvitetään oikea ajankohta ja toimintatapa siirtymiseen Tehostamisohjelma- ja RAKI-Hankeikkunoista Ahti-hankeikkunaan ja toteutetaan
	Ahti-ohjelman vuoden 2024 vuosiraportti	4/25	Laamanen, Malila	Ydinryhmä	Vaikutusten, toimeenpanon ja resursoinnin yhteenveto ja visuaaliset esitykset koostetaan vuosiraportiksi
	Ahti-ohjelman seurantaohjelman kehittäminen	6–12/25	Laamanen, Nissinen, Jäänheimo, Liljaniemi	Ydinryhmä	Seurantatiedon kokoamista kehitetään seurantakehikon toimivuuden ja vuosiraportin 2024 kokoamisen kokemusten perusteella

	Vesiensuojelun tehostamisohjelman loppuarviointi	1–12/2025	Jäänheimo	Ahti-ohjelma-ryhmä	Kilpailutetaan, toteutetaan ja viestitään vesiensuojelun tehostamisohjelman loppuarvioinnin tuloksista
Ohjelman viestintä ja vuorovaikutus					
	Viestintäsuunnitelma 2025 päivitetty	1/25	Ahonen	Ahti ydinryhmä	Vuorovaikutuksen ja viestinnän tavoitteet ja toimet on yksilöity viestintäsuunnitelmassa (Ahti-ohjelman teams-kanava) , jota päivitetään tarpeen mukaan.